

Obchodní gremium v Přerově

V tiché práci plní své úkoly přerovské obchodní gremium, jež jest jako živnostenské společenstvo korporací obligatorní a musí tedy již podle zákona existovati a které vystupuje i ve vlastnosti veřejného úřadu. Četné jsou úkoly obchodního grémia a bylo by k úplnosti nutno rozvésti všechny povinnosti, jež zákon, především živnostenský řád, ukládají této korporaci zájmové a bylo by také třeba, kdyby to rozsah tohoto článku dovoloval, vylíčiti, jak obchodní gremium užívalo v minulosti a užívá také nyní svých zákonných práv a závazků ve prospěch svých členův a svého stavu.

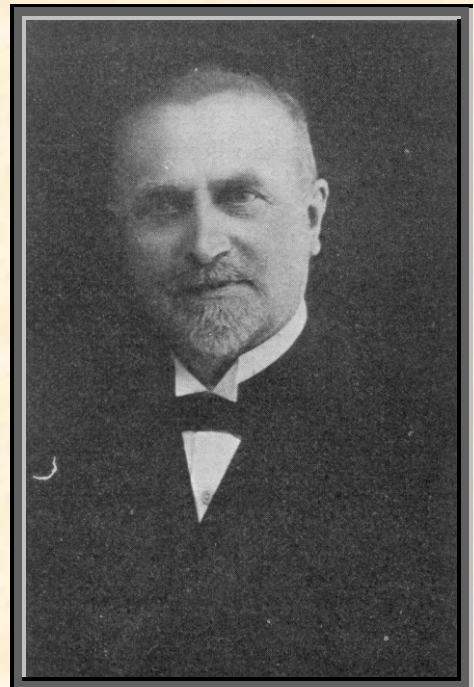
Generální formule živnostenského řádu říká, že „účelem společenstva jest pěstovati ducha pospolitého, udržovati a zvelebovati čest stavu, jakož i podporovati humanitní, hospodářské a vzdělávací zájmy svých členů a příslušníků.“

Tato všeobecná směrnice činnosti živnostenského společenstva jest pak rozvedena příklady působnosti podle jednotlivých oborů: Evidence členů a regulování pracovního poměru, péče o učně a pomocníky, dohled na živnostenská učiliště, odborné kursy a výstavky, jakož i účast na jejich správě, ale také podporování rozhodčích institucí pro spory mezi členy, odstraňování obyčejů, které jsou překážkou poctivé soutěže, zřizování podpůrných fondů a odborných učilišť, podávání dobrozdání a zpráv úřadům atd.

Přerovské obchodní gremium přiklonilo se, jak patrně z jeho dlouholeté činnosti a výsledků jeho práce, k onomu širšímu okruhu svých povinností, jež plní vedle svých typických a běžných úkolů společenstevních.

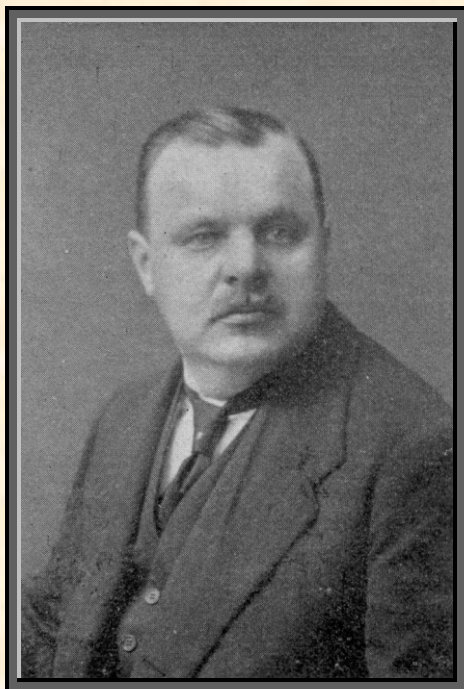
Když oslavovalo v roce 1926 čtyřicetileté jubileum svého trvání a pětadvacetileté trvání veřejné obchodní školy v Přerově, bylo konstatováno, že toto jubileum má býti jen radostným a spokojeným pohledem na minulou poctivě konanou a vykonanou práci, jasným momentem povzbuzení, jakýmsi pozhledáním práce budoucí, poněvadž obchodní gremium tu předstoupilo po 40 letech s bilancí činnosti opravdu plodné před soud veřejnosti svého města, kraje i celého národa s tím potěšujícím vědomím, že nežilo nadarmo, že se snažilo býti vedle svého určení prospěšnou složkou všeho společenského a národního života, jemuž v harmonii ostatních složek poctivě sloužilo, ve všech fázích jeho mnohdy těžkého zápasu o vývoj, až ke konečnému osvobození, aby pak i dále s touže věrností táhlo svoji lícnu v osvobozené vlasti.

Máme-li vzpomenouti aspoň letmo některých momentů z historie obchodního grémia, vidíme, že novelou živnostenského řádu z r. 1883 byl oživen společenstevní ruch a že se počínala dobře chápati prospěšnost živnostenských organizací stavovských a že to bylo právě české obchodnictvo v Přerově, které již v r. 1886 - první na Moravě - založilo své odborové společenstvo a tak svůj stav zhodnotilo, stávajíc se silnou a důležitou společenskou složkou ve městě i kraji a pracujíc netoliko k rozkvětu stavu, ale zasahujíc účinně i do vývoje národního, hospodářského i kulturního života svého působiště.

*J. Vavrouch,
zakladatel a čestný člen prvního českého
obchodního grémia na Moravě se sídlem
v Přerově a zakladatel a čestný předseda
Zem. svazu obchodních gremií v Brně*

Zapomenutý Přerov

Vojtěch Netopil,
dlouholetý místopředseda Obchodnické
jednoty čs. v Brně, bývalý předseda Obchod.
gremia v Přerově

A poněvadž záleží nejenom na tom, co se koná, nýbrž i na tom, jakým způsobem se to provádí, je charakteristické, že obchodní grémium v Přerově již v samých začátcích bylo nuceno svými českými členy odraziti tajně organisovaný útok Němců, kteří se snažili dostati grémium do své moci a posílití uměle své posice v Přerově. A tak; ještě v listopadu 1888 dožaduje se obchodní grémium, aby obchodní a živnostenská komora vydávala i české zprávy. Již roku následujícího je dáván podnět ke zřízení pokračovací školy vlastního odboru obchodního, který pak jest také realizován jako obchodní oddělení pokračovací školy průmyslové. Pozornost byla věnována záhy po založení grémia i volbám do obchodní a živnostenské komory a se stejnou pečlivostí již tehdy se staralo obchodní grémium o potírání podomního obchodu a otázku nedělního klidu, jakož i o zaležení nadace pro schudlé obchodníky. V r. 1892 přijímá návrh na vydávání měsíčníku „Obchodní oznamovatel“, vysílá své zástupce do zařizujícího výboru v Přerově pro průmyslovou, hospodářskou a uměleckou výstavu, která byla uspořádána v r. 1893 a k níž připojen byl také sjezd obchodníků.

Pro dnešní vývoj železničních otázek v Přerově je příznačné, že již v r. 1894 byl projednáván obchodním grémiem požadavek, aby se interesenti zasadili o železniční zastávku mezi Přerovem a Předmostím a že v červnu 1899 byla vyslána do Vídně na ředitelství severní dráhy zvláštní deputace, dožadující se zřízení této zastávky. V r. 1897 bylo usneseno založiti Spolek českých obchodníků moravských se sídlem v Přerově. Dne 15. srpna 1898 byla konána ustavující valná hromada „Ústřední jednoty českých obchodníků pro Moravu v Přerově“, aby požadavky českých obchodníků na Moravě mohly býti uhájeny. Podle resoluce zabývala se ustavující valná hromada otázkami zavedení průkazu způsobilosti, zrušení podomního obchodu a náležitým zdaněním konsumu nebo jejich zrušením. Přerovské grémium přistoupilo za zakládajícího členu Jednoty. Záhy, 21.V. 1901, jedná obchodní grémium o zřízení dvoutřídní obchodní školy v Přerově, jejíž povolení bylo také v krátké době dosaženo a jejíž činnost byla pak rozšířena také o různé kursy, a opět se v následujících letech stará obchodní grémium stejně o uplatnění české korespondence v obchodní a živnostenské komoře a vůči firmám rakousko-uherským a propagaci hesla „Svůj k svému“, jako o sestátnění obchodní školy. Léta v činnosti přešla, nové poměry žádají nových věcí.

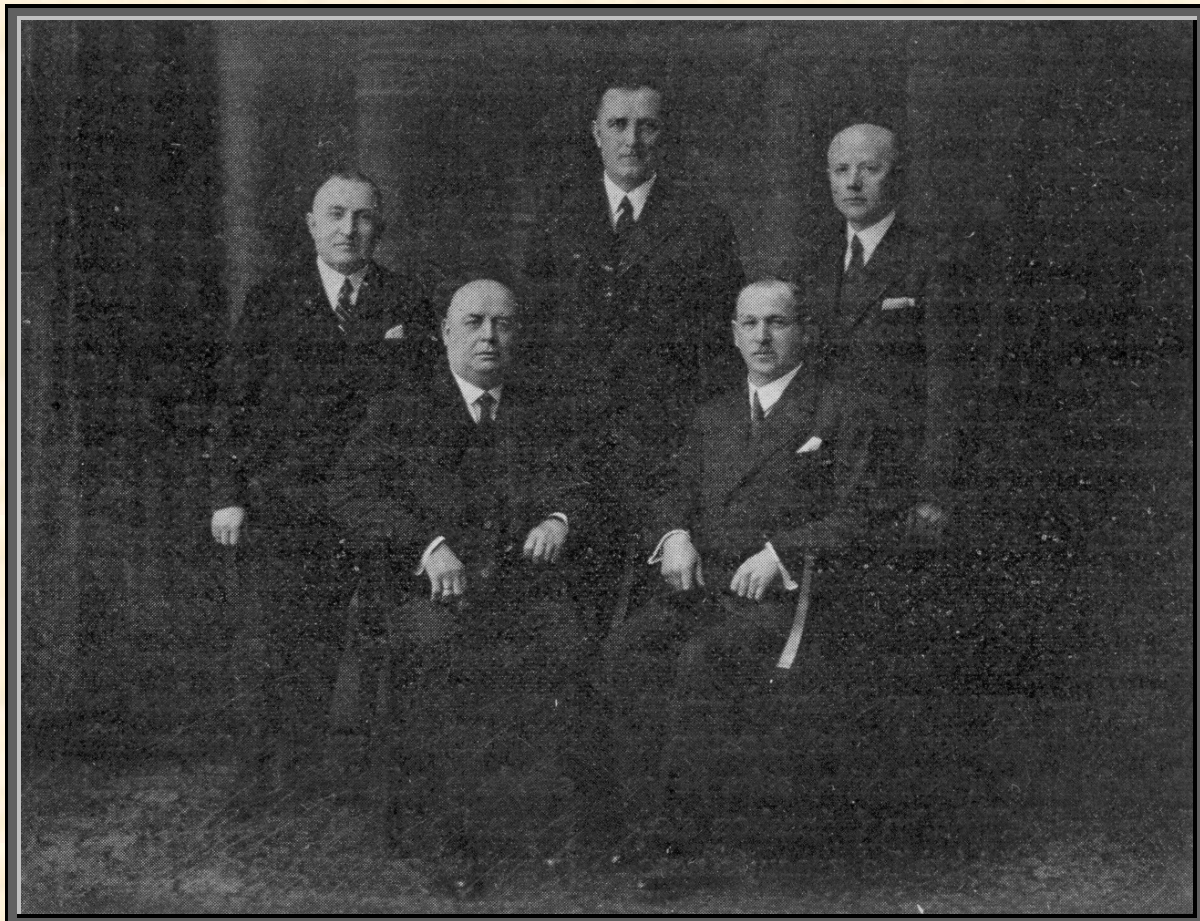
Touha po výstavbě vlastní budovy pro obchodní školu nabývala konkrétních forem zejména v roce 1913, kdy byl zřízen zvláštní odbor pro vystavění školní budovy a opatřeny 4 projekty. Dne 13. června 1914, tedy již v ovzduší válečném, bylo rozhodnuto zadati stavbu školy, ale válečné poměry nedovolovaly pokračovati, a tak opuštěné základy školní budovy se staly symbolem stavu obchodnictva v době války: řádný obchod trpěl a vojenské odvody, válečné půjčky, persekuce, systém úřední aprovisace s chlebenkami a cukřenkami atd. znemožnily obchodování a omezily je na náhražky a mimořádné poměry pomohly k uplatnění různým podnikatelům na úkor těch, kteří se ke svému postavení dopracovali svou dlouholetou, houževnatou činností.

A tak vyvstal obchodnímu grémiu po převratu dvojnásobný úkol. Bylo třeba starati se o zlepšení poměrů v obchodě a dobudovati stavbu obchodní školy. Šlo především o obnovení volného prodeje zboží, ale také o vybudování institucí potřebných za nových poměrů, o zřízení celního úřadu a získání ředitelství drah a pošt pro Přerov jako sídlo, o novou úpravu otevírací a zavírací doby obchodů a postátnění školy a časem také o otázky daňové.

Zapomenutý Přerov

K určitému rozhodnutí o stavbě školy došlo ve schůzi výboru obchodního gremia dne 9. listopadu 1921, za předsednictví Vojtěcha Netopila, kdy zásadně a jednomyslně bylo usneseno vystavěti v roce 1922 budovu obchodní školy. Stavba rychle provedena. Již školní rok 1923/24 byl započat v novostavbě.

Pro volby byl zaveden nový volební řád s poměrným zastoupením, podle něhož po prvé provedeny volby 4. května 1924. Předsedou obchodního grémia byl tehdy zvolen Josef Beneš, který tuto funkci zastává po opětovných volbách až do doby přítomné. Brzy se spojily skupiny ke spolupráci, již bylo třeba pro řádné i obsáhlé mimořádné úkoly.

Nynější předsednictvo obchodního gremia

Nespočetné jsou projevy činnosti obchodního gremia v posledních letech. Stejně se uplatňuje v různých dobrozdáních pro úřady, svaz obchodních gremií, Obchodnickou jednotu, jako na společných schůzích a poradách v otázkách zásadních, rovněž v konkrétním řešení stavovských potřeb, jednotlivců. Po zintenzivnění hospodářského života musí i obchodní gremium sledovati a sleduje řadu nových věcí. Jsou to zejména otázky starobního a invalidního pojištění, způsob různých kontrol, reforma živnostenského řádu, dopravní věci železniční, poštovní a autobusové, případy nekalé soutěže podle nového zákona. Ke každé důležité věci hospodářské ve městě a kraji poji se zájem a činnost obchodního grémia. Vedle toho všeho uplatňují se ovšem hlavní a životní otázky, které si vyžadují opětovného a usilovného jednání i osobními intervencemi na různých místech, snahy o splacení výpůjček, cca 1,500.000 Kč na stavbu školy, o reorganizaci školy ve vyšší typ a o realizaci celního úřadu, který byl ministerstvem financí povolen již v r. 1921, ale který byl teprve po překonání různých překážek a po výstavbě vlastní budovy celního úřadu obchodním grémiem otevřen dne 6. února 1933 jako celní úřad nádražní.

Došlo tak ke splnění dávného přání obchodnictva Přerovska i dalších krajů. Postaralo se tu obchodní gremium v Přerově, aby jeho členové a interesenti ze širokého obvodu mohli vhodným způsobem platiti státu celní poplatky, a přineslo velké oběti, zvětšujíc dobrovolně v širokém rozsahu své povinnosti. Je to protismyslné a přece je to přirozené jako živý doklad o závažnosti okolností, za kterých se ukládají

Zapomenutý Přerov

poplatnictvu veřejná břemena. Žádný zákonodárce a zástupce korporace oprávněné ukládati veřejné dávky nemá zapomínati na vedlejší povinnosti a na náklady vznikající poplatníkovi vybíráním i mimo samotný poplatek, dávku, příspěvek, daň. Režie poplatníka při placení má býti co nejmenší. U celních poplatků jest skutečně provedení této zásady spojeno s obtížemi. Vstup zboží na naše území z ciziny a stejně i vývoz jest zpravidla kontrolován na hranicích a tam také z největší části soustředěno vybírání celních poplatků. Vývozce a dovozce mají však zájem na správném vyčlenění. Chtějí, aby bylo použito sazeb podle zákona a tedy přiznány i výhody pro poplatníka, ale chtějí také, aby se doprava zboží příliš nezdržela, aby zboží objednané mohlo býti dodáno včas, aby se cestou nekazilo, aby nevznikaly zbytečné výlohy na skladném a zdrženém, aby se předešlo komplikacím a rekurzům při předpisu poplatku. Má tedy dovozce i vývozce zájem na tom, aby buď sám nebo svým zástupcem mohl býti při vyčlenění zboží a aby měl místo vyčlenění blízko a snadno přístupné. Odtud ta snaha obchodního gremia v Přerově, aby i za cenu velkých obětí, dosahujících téměř půl milionu korun, byl celní úřad ku prospěchu širokého kraje umístěn v Přerově jako železničním uzlu.

Přerov sám uvítal s povděkem otevření celního úřadu. Kdysi tvořil Přerov jeho průmysl. Řada starých továren zanikla. Vznikly nové, menší, které se postupně rozvíjejí, poněvadž Přerov má určité přirozené podmínky a výhody: komunikace s železničním uzlem, vlečkami a stanicí ve středu města a vodou z Bečvy pro továrny. Změnám v hospodářském vývoji celostátním nutno se přizpůsobiti. Přerov má dobrou polohu pro obchodní podnikání a jeho soustředění. Celní úřad jest vhodným doplňkem.

Obchodní gremium převzalo s celním úřadem značné riziko pro lepší vývoj poměrů obchodnictva a ku prospěchu celého širokého kraje střední Moravy a obvodu tratí odbočujících z Přerova. Na těchto interesentech jest, aby nového zařízení využili a aby použili svého práva, které jim celní zákony dávají, a aby určili prostřednictvím odesílatele nádražní celní úřad v Přerově za místo vyčlenění.

Starost a zodpovědnost obchodního gremia není malá. Ale bylo již jedenkrát v těžké situaci po převratě, a to když se rozhodovalo pro stavbu budovy obchodní školy. Zatížení dluhem bylo mimořádné. Dnes s přispěním obce a státu je dluh přičiněním gremia a cílevědomou prací jeho funkcionářů, za obětavé součinnosti členstva, splacen a Přerov má pěknou, moderní a duchem hospodářského pokroku vedenou obchodní školu v nejlepší vývoji. A poněvadž předpoklady jsou dány, může pomýšlet na její rozšíření a částečnou reorganizaci v obchodní akademii, pokud zlé časy a konkurenční obavy a zásahy jiných míst pod různými záminkami nebudou překážkou.

V předsednictvu obchodního gremia se vystřídali Jindřich Matzenauer 1886-1895, H. I. Zapletal 1895 až 1896, Ant. Michálek 1896-1901, Leopold Petřík 1901-1904, Frant. Kučera 1904-1909, Jan Vavrouch 1909-1919, Vojtěch Netopil 1919 až 1924, od té doby nynější předseda Josef Beneš. Místopředsedou jest Vojtěch Tšpon, jednatelem Otakar Sobol, pokladníkem František Vrba, hospodářem Josef Loveček. Vedle nich jsou členy výboru gremia Alois Brant, Jan Dohnálek, Antonín Jůza, Miloš Kučera, Petr Navrátil, Alois Nedoma, Vojtěch Netopil, Stanislav Podzimný, František Přeslička, Fr. Škopál, Jindřich Stratil, Ladislav Škop, Jan Škoda, Jan Vavrouch a Štěpán Zukaš.

I když nutno omeziti se na pouhý výpočet jmen, přece již i ta jména známá veřejnosti z jejich činnosti a mezi nimi řada vynikajících obchodníků a zasloužilých pracovníků ve věcech veřejných a stavovských věcech obchodních ukazují, že ku práci v obchodním gremiu se přihlásili lidé se zkušenostmi, kterých by bylo třeba v celém našem životě veřejném.

Zdroj: Přerovsko-Kojetínsko (1933)